

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Με εὐχαρίστηση δημοσιεύομε τὴν πινακίδα ἐκθεσὴ τῆς Ἐπόπτης Ἐργασίας κ. Ἄννας Μακροπούλου. Οἱ ἀριθμοὶ ποὺ μᾶς δίνει μιλοῦν ἀρετὰ εὐλιωττα ὥστε νὰ μὴ χρειάζεται πλατύτερη ἀνάλυση. Ἀπ' αὐτοὺς βγαίνουν πολλὰ συμπεράσματα:

1) Ὅτι ἡ πρόωγη ἐργασία τῶν παιδιῶν οφείλεται μόνο σὲ οἰκονομικὰ αἴτια καὶ συνεπῶς μὲ θετικὰ οἰκονομικὰ μέτρα πρέπει νὰ γίνῃ προσπάθεια ν' ἀντικορυστῇ. Τὰ κατασταλτικὰ δὲν ὠφελοῦν παρὰ βλάπτουν. Ἀπὸ τὸ τοῖσάμας πάντα. 2) Ὅτι ἡ ἀμορφωσιὰ εἶναι συνέπεια σὺς μεγάλες τοῦλάχιστον πόλεις ὄχι ἀδιαφορίας μὰ οἰκονομικῆς ἀνέχειας. Συνεπῶς ὁ ἀληθινὸς δρόμος καὶ δὴ εἶναι νὰ γίνῃ ἡ μόρφωση λαϊκὴ δηλαδὴ ὄχι μόνο νὰ εἶναι προσιτὴ σ' ὅλο τὸ λαὸ ἀλλὰ νὰ ἀνταποκρίνεται καὶ σὺς ἀνάγκες του.

3) Ὅτι ἡ ὑγιεινὴ τῶν χώρων τῆς ἐργασίας καὶ ἡ καθαριότητα εἶναι γενικὰ κακῆ. Δὲν εἶναι λοιπὸν καθόλου ἄπορο ἂν ἡ φθίση καὶ ἄλλες ἀρρώστιες θερίζουν στὸν τόπο μας τὰ νεαρὰ πρόσωτα ἰδιαίτερα σὺς λαϊκὲς τάξεις. Τὰ ἡμίμετρα εἶναι γι' αὐτὸ ἄστοχα καὶ μόνο μὰ εὐρύτατη θετικὴ πολιτικὴ γιὰ τὴν ὑγεία τῶν ἐργαζομένων θὰ μπορούσε ἴσως νὰ καλυτερέψει τὴν κατάστασιν αὐτῆ, μαζὶ μὲ εὐρύτατο λαϊκὸ διαφωτισμὸ πάνω σὺς στοιχειώδεις ὑποδείξεις τῆς ἀτομικῆς καὶ κοινωνικῆς ὑγιεινῆς.

δ) Ὅτι τὸ ἡμερομίσθιο τῶν ἐργατριῶν εἶναι μικρὸ καὶ πρέπει νὰ ἔχομε ὅπ' ὄψη μας ὅτι ἡ μεγάλη πλειονότητα τῶν ἐργατριῶν πληρώνεται μὲ τὰ κατώτερα ἡμερομίσθια καὶ ὅτι ἀκόμα τὸ ἡμερομίσθιο μένει στὰ ἐπαγγέλματα αὐτὰ ὅπως καὶ σ' ὅλα τὰ «ἄτεχνα ἐπαγγέλματα» σχεδὸν τὸ ἴδιο καὶ ἔπειτα ἀπὸ 20τῆ καὶ 25τῆ ἐργασία. Στὸ σημεῖο αὐτὸ θάταν πολὺ διαφωτιστικὸ ἂν καὶ ἡ ἐρευνα τῆς κ. Μακροπούλου μᾶς ἔδινε τὴν ἀναλογία τῶν ἐργατριῶν σχετικὰ μὲ τὸ ἡμερομίσθιό τῆς καὶ τὰ χροῖνα τῆς δουλειᾶς τῆς. Ὅπως δὴ ποτε εἶναι γνωστὸ πὼς τὰ ἄτεχνα ἐπαγγέλματα ποὺ τραβοῦν νωρὶς τὰ παιδιά τῶν φτωχῶν μὲ τὸ δόλωμα ἐνὸς κάποιου ἡμερομίσθιου δημιουργοῦν ἀργότερα ἐξαιρετικὰ δυστυχησμένα πλάσματα καὶ τόσο περισσότερο ὅσο στὸν τόπο μας καμμιά φροντίδα δὲ λαμβάνεται—ὅπως ἄλλου—γιὰ τὴ μεθοδικὴ ὀργάνωσιν τῆς ἐργασίας ποὺ θὰ ἐπέτρεπε ἀύξηση καὶ τῶν μισθῶν καὶ ἀκόμα ἀφοῦ ἡ ἐπαγγελματικὴ ὀργάνωσιν εἶναι ἐντελῶς χαλαρὴ καὶ ἐπιτρέπει κάθε ἐκμετάλλεσιν. Ἐφ' ὅσον δὲ συμβαίνει τὸ τελευταῖο, ἕνα εἶναι βέβαιο: Πὼς ἡ κατάστασιν δὲ θ' ἀλλάξει.

«Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ υποβάλω ὑμῖν ἐκθεσὴν ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐπιθεωρηθέντων ἐργαστηρίων Κυτιοποιίας Φακέλλων καὶ καταστίχων καὶ Χαρτοσακκουλοποιίας, ὡς πρὸς τὴν ὑγιεινὴν αὐτῶν ἀποψιν, συγχρόνως δὲ καὶ τὰ πορίσματα τῆς εἰς τὰ ἐργαστήρια ταῦτα διεξαχθείσης ἐρεῦνης, διὰ τὴν ἐξακρίβωσιν τοῦ ἐν αὐτοῖς ἐργαζομένου προσωπικοῦ, κατὰ γένος καὶ ἡλικίαν, τῆς οἰκογενειακῆς καταστάσεως τοῦ γυναικείου προσωπικοῦ, τῆς ἐκπαιδευτικῆς στάθμης αὐτοῦ, ὡς καὶ τοῦ λαμβανομένου ἡμερομισθίου.

Συνημμένως υποβάλω στατιστικὸν πίνακα, καταρτισθέντα ἐπὶ τῆ βάσει προφορικῆς ἐξετάσεως μιᾶς ἑκαστῆς τῶν ἐργατριῶν, συνεπῶς οἱ σημειούμενοι ἀριθμοὶ εἶνε ἀκριβεῖς.

* *

Ἡ ἐρευνα περιέλαβε 72 ἐν ὄλῳ ἐργαστήρια, ἧτοι 51 Κυτιοποιεῖα, 8 ἐργαστήρια Φακέλλων καὶ καταστίχων, καὶ 13 Χαρτοσακκουλοποιεῖα, ἐκ τῶν ὁποίων 56 εἶνε ἐγκατεστημένα ἐν Ἀθήναις, 13 ἐν Πειραιεὶ καὶ 3 εἰς Καλλιθέαν.

Α) **Κυτιοποιεῖα.** Ὡς πρὸς τὴν ὑγιεινὴν τῶν ἄνω ἐργαστηρίων, ἐκ τῶν 51 ἐργαστηρίων Κυτιοποιίας, τὰ 13 εἶναι ἐγκατεστημένα εἰς ἀνώγεια διαμερίσματα ἐκ πληροῦντα τοὺς δροὺς τῆς ὑγιεινῆς. Εἰς ἰσόγεια διαμερίσματα εἶναι 18, ἐξ ὧν, 10 πληροῦσι τοὺς δροὺς τῆς ὑγιεινῆς, τὰ δὲ λοιπὰ εἶναι ἐγκατεστημένα διπλοῦν τῶν Καταστημάτων πωλήσεως, μὲ ἀνεπαρκῆ ἀερισμὸν καὶ φωτισμὸν.

Ἐκ τούτων δὲ πάλιν, τρία εἶναι σχεδὸν ἀκατάλληλα, καθόσον τὸ ἐν εὐρίσκεται εἰς διαμέρισμα στερούμενον σχεδὸν ἀερισμοῦ καὶ φωτισμοῦ, τὸ δεῦτερον εἰς οἰκῆμα παλαιὸν κατάλληλον μόνον δι' ἀποθήκην καὶ τὸ τρίτον εἰς εὐρύχωρον μὲν καὶ φωτεινὸν χωρὸν, ἀλλὰ οἱ τοῖχοι τούτου εἶναι κατασκευασμένοι ἀπὸ σανίδας μὲ διάμεσα κενὰ, ἀνευ οὐδενὸς ἐπιχρίσματος, οὕτως ὥστε τὸ ἐργαζόμενον προσωπικὸν ὑφίσταται ὄλην τὴν ἐπήρειαν τῶν καιρικῶν μεταβολῶν, πρὸς βλάβην φυσικὰ τῆς ὑγείας του.

Ἐπίσης 10 ἐργαστήρια εἶναι ἐγκατεστημένα εἰς ἡμιπατώματα, συνήθως στενὰ μὲ χαμηλὴν ὀροφὴν καὶ κατὰ γενικὸν κανόνα μὲ ἀνεπαρκῆ ἀερισμὸν καὶ φωτισμὸν καὶ τελευταῖον, 4 εὐρίσκονται εἰς ὑπόγεια, ἐξ ὧν 6 τελείως ἀκατάλληλα, μὲ δάπεδον ἀπὸ πλάκας καὶ τοίχους ὑγροῦς μὲ ἐλλιπέστατον δὲ φωτισμὸν καὶ

αεριζόμεν, καθόσον φωτίζονται από τους φωταγωγούς των πεζοδρομίων ή από την μοναδικήν θύραν.

Άρκει να αναφέρω ότι εν εξ αυτών, εν Πειραιεί, ήτο τόσον σκοτεινόν, ώστε μόλις διέκρινέ τις εισερχόμενος τās εις τὸ βάρθος ἐργαζομένας. Εἰς τās γενομένας παρατηρήσεις με ἐβεβαίωσεν ὁ ἐργοδότης ὅτι θέλει μεριμνήσῃ διὰ τὴν ἐξεύρεσιν καταλλήλου οἰκήματος.

Ἄς μοι ἐπιτραπῇ νὰ τονίσω ὅτι πρέπει νὰ ληφθῶσι μέτρα αὐστηρὰ καὶ ἀποτελεσματικὰ διὰ τὰ ὑπόγεια ἐργαστήρια, καθόσον ἡ περαιτέρω ἀνεκτικότης, εἶνε στίγμα διὰ τὴν Κρατικὴν μερίμναν.

Β) Ἐργαστήρια φακέλων καὶ καταστίχων. Ἐκ τῶν 8 ἐπιθεωρηθέντων ἐργοστασίων Φακέλων καὶ καταστίχων, 6 εἶνε ἐγκατεστημένα εἰς ἀνώγεια διαμερίσματα καὶ 2 εἰς ἰσόγεια τοιαῦτα.

Τ' ἀνωτέρω ἐργοστάσια πληροῦσι τοὺς ἔρους εἰς ὑγιεινῆς, πλὴν ἐνὸς τὸ ὅποιον εἶναι ἀκατάλληλον, ὡς παλαιὸν καὶ ἐλλιπέστατα ἀεριζόμενον.

Γ) Χαρτοσακκουλοποιεῖα. Ἐκ τῶν 13 ἐργαστηρίων κατασκευῆς Χαρτοσακκουλῶν, 1 εἶναι εἰς ἀνώγειον διαμέισμα, 6 εἰς ἰσόγεια, 2 εἰς ἡμιπατώματα καὶ 4 εἰς ἰσόγεια.

Ἐκ τῶν 13 ἐργαστηρίων τὰ 7 εἶνε τελείως ἀκατάλληλα. Ἐπίσης ἤλεκτροκίνητα ἐργαστήρια Χαρτοσακκουλῶν εἶνε 5. Ἐκ τῶν χειροποιήτων πλὴν τῶν 5 ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα κατὰ τās πληροφορίας μου, εἰς διαφόρους συνοικίας, ὧν ἀγνοεῖται ἡ διεύθυνσις.

Κυβισμός. Εἰς τὰ πλεῖστα τῶν ἀναφερομένων ἐργαστηρίων, ἰδίως εἰς τὰ Κυτιοποιεῖα, παρατηρεῖται συνωστισμὸς προσωπικοῦ, οὕτως, ὥστε ἡ ἀναλογία τοῦ κυβισμοῦ ἐλαττοῦται πρὸς βλάβην φυσικὰ τῆς υἰείας τῶν ἐργαζομένων. Χῶρος ἐπαρκῆς πρὸς ἀραίωσιν τοῦ προσωπικοῦ δὲν ὑπάρχει, πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ.

Καθαριότης. Ἐκ τῶν ἐπιθεωρηθέντων ἐργασ. 21 εὐρέθησαν καθαρά, 32 σχετικῶς καθαρά καὶ 19 ἀκάθαρτα. Κυρίως ἡ ἔλλειψις τῆς καθαριότητος παρατηρεῖται εἰς τὰ Κυτιοποιεῖα καὶ Χαρτοσακκουλοποιεῖα, ὡς ἐλαφρυντικὸν δὲ μόνον ἔχουν τὴν χρῆσιν τῆς ἰχθυοκόλλης εἰς τὰ ἐπαγγέλματα ταῦτα, ἣτις ἐνίοτε εἰς παλαιὰς ἰδίως ἐγκαταστάσεις, ἔχει σχηματίσει εἰς τὸ δ' ἔπεδον ἐπίστρωμα τὸν ὅποιον διὰ ξυσίματος δύνανται νὰ ἀφαιρεθῇ.

Ἐπίσης εἰς τινὰ ἐξ αὐτῶν τὰ ἀποχωρητήρια συγκοινωνοῦσιν ἀπ' εὐθείας με τὸν τόπον ἐργασίας, ἡ ἐξ αὐτῶν δὲ ἀναδιδόμενη δυσοσμία ἐλλείψει ἐπαρκοῦς ὕδατος, ἀναμιγνυομένη ἐνίοτε με τὴν δυσάρεστον ὁσμὴν τῆς ἰχθυοκόλλης, καθιστὰ ἀφόρητον τὴν διαμονὴν τῶν ἐργαζομένων.

Ἐδῶσα τὰ δεούσας ὁδηγίας καὶ ἐζήτησα ἐγγράφως νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς τās ὑποδείξεις, εἰς ἕν δὲ ἐκ τούτων, ἐν Καλλιθέᾳ, ἐπέστησα καὶ τὴν προσοχὴν τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων διὰ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς τηρήσεως τῆς καθαριότητος.

Δέον ὅμως ν' ἀναφέρω ὅτι, διὰ τās νέας ἐγκαταστάσεις οἱ ἐργοδῶται καταβάλλουσι κάθε μερίμναν, ὥστε νὰ τηροῦνται ὅλοι οἱ ἔροι τῆς υἰεινῆς, λαμβάνουσι δὲ ὅλα τὰ ἐπιβεβλημένα μέτρα διὰ τὴν τήρησιν τῆς καθαριότητος λόγω τῆς φύσεως τῆς ἐργασίας των.

* *

Προσωπικόν. Τὸ σύνολον τοῦ ἀπασχολουμένου προσωπικοῦ εἰς τ' ἀνωτέρω ἐργαστήρια ἀνέρχεται εἰς 1952 ἦτοι εἰς 275 ἄνδρας καὶ 1677 γυναῖκας.

Ὁ ἀριθμὸς τοῦ γυναικείου προσωπικοῦ κατὰ τὴν ἐπιθεώρησιν μου εὐρέθη κατὰ πολὺ ἡλαττωμένος τοῦ συνήθους ἀπασχολουμένου καὶ τοῦτο διότι, λόγω τῆς μελετωμένης κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καταργήσεως τῶν κυτίων σιγαρέττων οἱ καπνοβιομηχανοὶ, οἵτινες κυρίως τροφοδοτοῦν τὰ κυτιοποιεῖα, δὲν προέβαινον εἰς νέας παραγγελίας, πολλοὶ δὲ ἀνέστειλον καὶ τās τυχόν δοθείσας τοιαύτας, μέχρις ὅτου διευθετηθῇ ὀριστικῶς τὸ ζήτημα, καὶ κατὰ συνέπειαν οἱ ἐργοδῶται ἠναγκάσθησαν νὰ ἀπολύσωσι προσωρινῶς μέρος τοῦ προσωπικοῦ των.

Εὐτυχῶς ἡ λύσις ἐδόθη εὐνοϊκῆ καὶ τοιοιτοτρόπως ἀπετύγαμεν τὴν δημιουργίαν νέων ἀνέργων, οἵτινες θὰ ἀνῆρχοντο εἰς ἀρκετὸν ἀριθμὸν ἐν ὑπολογίσει τις καὶ τὸ ἀπασχολούμενον προσωπικόν εἰς Θεοσέλην, Δράμαν, Καβάλλαν καὶ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὰ ἐν λόγω Κυτιοποιεῖα, πλὴν τῆς κατασκευῆς κυτίων σιγαρέττων, κατασκευάζουσι καὶ κυτὰ πολυτελείας, μπομπονιέρας, κυτὰ, ἀρωμάτων, σαπῶνων κλπ. **Ἡλικία ἀπασχολ. προσωπικοῦ.** Ἐκ τῶν 275 ἀνδρῶν, ἡλικίας 9—13 ἐτῶν εἶναι 67 ἡλικίας 14—18 εἶνε 41 καὶ ἄνω τῶν 16 εἶνα 167.

Ἐκ τοῦ γυναικείου προσωπικοῦ ἡλικίας 9—13 ἐτῶν εἶνα 507, ἡλικίας 14—18 εἶνε 651 καὶ ἄνω τῶν 16 εἶνε 519. Ἦτοι ἀναλογία ἐπὶ τοῖς 0)0 ἐπὶ 1677 γυναικῶν:

Ἄνδρες	Γυναῖκες
9—13 ἐτῶν = 0,24	9—13 ἐτῶν = 0,30
14—18 » = 0,14	14—18 » = 0,38
16 ἄνω » = 0,60	18 ἄνω » = 0,30

Οἰκογενειακὴ κατάστασις γυναικείου προσωπικοῦ. Ἡ οἰκογενειακὴ κατάστασις τοῦ γυναικείου προσωπικοῦ ἔχει ὡς ἑξῆς.

Ἐπὶ τῶν 1677 ἀπασχολουμένων γυναικῶν εἰς τὰ ἀνωτέρω ἐργαστ. χῆραι εἶναι 37, ἔγγαμοι 5, με γονεῖς 655, ὄρφαναὶ γονέων 168 καὶ ὄρφαναὶ πατρὸς 812.

Ἦτοι ἀναλογία ἐπὶ τοῖς 2)0

χῆραι	0,03
ὄρφαναὶ γονέων	0,10
με γονεῖς	0,39
ὄρφαναὶ πατρὸς	0,45

Ἐραι ἐργασίας. Τὸ ὀκτάωρον τῆς ἐργασίας ἐφαρμόζεται εἰς τὰ ἐργοστάσια Φακέλων καταστίχων, εἰς δὲ τὰ Κυτιοποιεῖα καὶ Χαρτοσακκουλοποιεῖα, ὡς ἐξηκριβῶσα παραβιάζεται τοῦτο ἐπὶ 1)2 — 1 ὥραν ἐπὶ πλέον τῆς κεκανονισμένης.

Ἐδῶσα τās δεούσας ὁδηγίας καὶ ἐζήτησα νὰ συμμορφωθῶσι με τās διατάξεις τοῦ σχετικοῦ Δ)τος.

Ἐκπαίδευσις. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς διεξαχθείσης ἐρεῦνης ὡς πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν εἶνε ὅχι ἱκανοποιητικὰ ἀλλὰ ἀπελπιστικὰ ὡς μαρτυροῦσιν οἱ κάτωθι ἀριθμοί.

*Επί 1877 γυναικῶν δὲν ἔλαβον καμμίαν ἐκ παιδείου 491 ἤτοι ἀναλογ. ο) 0.29			
ἔχουν φοιτ. εἰς τὴν Α-Β τάξ.	345	»	0.32
» » » » Γ Δ	480	»	0.32
» » » » Ε-ΣΤ	155	»	0.29
» » » » Ζ	6	»	0.09

Ἡ ἐκπαιδευτικὴ στάθμη τῶν ἀνωτέρω ἐργατριῶν εἶναι κατωτέρα ἐν συγκρίσει μὲ τὰς ἀπασχολουμένας εἰς ἐπαγγέλματα ἄλλης φύσεως.

Τὸ ζήτημα τῆς ἀπασχολήσεως τῶν ἀνηλίκων καὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως εἶνε ἐντελῶς συναφῆ, ῥυθμιζόνται δὲ ἀμφότερα ἀπὸ καθαρῶς οἰκονομικοῦ λόγου. Ἡ ἀναλογία τῶν ἀνηλίκων εἰς τὰ ἀναφερόμενα ἐπαγγέλματα εἶνε πολὺ μεγαλειτέρα ἐν συγκρίσει μὲ ἄλλης φύσεως τοιαῦτα, καὶ τοῦτο διότι δὲν ἀπαιτεῖται μαθητεία καὶ ἀποφέρουν ἅμα τῇ εἰσόδῳ τῶν εἰς τὸ ἐργοστάσιον ἡμερομίσθιον, τὸ ὅποιον εἰς ἄλλα ἐπαγγέλματα δύναται νὰ ἐπιτύχουν μετὰ 2 ἢ 3 ἐτῶν πολλῆς μαθητείας.

Κατὰ τὴν παροῦσαν ἔρευναν ἐξήτασα τὴν οἰκογενειακὴν κατάστασιν τῶν ἀνηλίκων μέχρι ἐτῶν 14 ἀρρένων καὶ θηλέων. Ἐκ τῶν 574 ἀνηλίκων μὲ γονεῖς εἶνε 176 καὶ ὄρφανὰ γονέων ἢ πατρὸς 398 ἤτοι τὰ 70ο) ο εἶνε ὄρφανὰ καὶ ἐπομένως τὸ ἡμερομίσθιον τῶν εἶνε ἀπαραίτητον στοιχεῖον τοῦ οἰκογενειακοῦ προϋπολογισμοῦ, εἴσοτε δὲ καὶ ἡ μόνη πρόσσδος ἀποφανισθείσης πολυμελοῦς οἰκογενείας. Καὶ ἐργάζονται τὰ ἀτυχῆ ταῦτα πλάσματα μόνον διὰ τὸν ἡμερήσιον ἄρτον τῶν, ἐπὶ ὀκτώρων καὶ πλέον, διότι τὸ ἡμερομίσθιον τῶν δὲν εἶνε ἀνώτερον τῶν 12 δραχμῶν.

Συνήνετσα κατὰ τὴν παροῦσαν μου ἐπιθεώρησιν δυστυχίας ἀφανιάστους. Μοῦ ἔδειξαν παιδιὰ τὰ ὁποῖα συγγὰ λιποθυμοῦν ἀπὸ τὴν πείναν. Ἐσημείωσα περίπτωσιν καθ' ἣν δύο ἀνήλικα τὸ ἐν ἄρρην ἡλικίας 10 ἐτῶν καὶ τὸ ἕτερον θήλυ 12 ἐτῶν, ἐργάζοντα διὰ νὰ διατρέψουν τυφλὸν πατέρα καὶ μικρότερα ἀδελφία, καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ κούψω τὴν συγκλίνησιν μου πρὸς τῆς θλίψεως τοῦ μικροῦ βιοπαλαιστοῦ, ὁ ὁποῖος ὡς νὰ συνηθῆνεν τοῦ βάρους τὸ ὁποῖον ἔφερε, κλαίων μου ἔλεγε τὸ οἰκογενειακὸν του κατάντημα.

Καὶ ἤδη ἐξεταστέον, εἶναι σκόπιμον ὑπὸ τοὺς ἀνωτέρω ὅρους νὰ ἐφαρμοσθῇ τελείως ἢ διάταξις περὶ ἀνηλίκων τοῦ νόμου ΚΘ; Νομίζω ὄχι.

Διότι διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς δὲν ἐπιτυγχάνεται ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ νόμου: ἄφ' ἐνός νὰ προστατεύσῃ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν καὶ ἄφ' ἑτέρου νὰ καταστήσῃ πραγματικὴν τὴν ὑποχρεωτικὴν ἐκπαίδευσιν.

Εἶνε φανερόν ὅτι πτωχὰ ἀνήλικα ἐκδικωμένα τῶν ἐργαστηρίων, ὄχι μόνον δὲν θὰ φοιτήσουν εἰς τὸ σχολεῖον διότι ἀπαιτοῦνται ἔξοδα, ἀλλὰ καὶ θὰ διατραφῶν πολὺ χειρότερα ὅταν θὰ στερηθῶν τοῦ ἡμερομίσθιου τῶν, συνεπῶς ὄχι μόνον ἡ υγεία τῶν θὰ διατρέξῃ κινδύνους ἄλλα καὶ ἡ ἠθικὴ τῶν, διότι θὰ διημερεύουν εἰς τοὺς δρόμους.

Ὡς ἐξηκρίθωσα μικρὸς ἀριθμὸς ἐν Ἀθήναις φοιτᾷ εἰς τὴν Διπλᾶρειον νυκτερινὴν σχολὴν τοῦ Βαρβακείου καὶ ἄλλα εἰς νυκτερινὰς σχολὰς τῆς συνοικίας τῶν, ἐὰν ὑπάρχωσι τοιαῦτα.

Τὰ περισσότερα δὲως κατοικοῦν εἰς ἀπομακρυσμένας συνοικίας, ὡς εἰς τὸν συνοικ. Βύρωνος, Ἀμπελοκήπους, Ποδαράδες. Περιστέρι, κλπ. λογῶ δὲ τῆς ἀποστάσεως καὶ ὅπου ὑπάρχωσι νυκτεριναὶ σχολαί, δὲν προλαμβάνουσι νὰ μεταβῶσι. Συνεπῶς ἡ πλειονότης εἶνε καταδικασμένη εἰς τὴν ἀμάθειαν.

Ἐν τούτοις ἀπὸ τὰς πτωχὰς αὐτὰς ὑπάρξεις, ποῦ εἶνε καταδικασμένοι νὰ ρίψουν τὰ ἀσθενικά τῶν σωματικάκια πρόωρα εἰς τὴν σκληρὰν τῆς ζωῆς διοπάλην, δὲν λείπει οὔτε ὁ πόθος οὔτε ἡ προθυμία νὰ μάθουν. Ἀπόδειξις ὅτι, μετὰ ὀκτώρων καὶ πλέον ἐργασίαν κοπιαστικὴν βεβαίως διὰ τὰ ἀσθενικά τῶν σώματα, ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ συνεχίσουν εἰς τὸ νυκτερινὸν σχολεῖον ἐπὶ δῶρον ἀκόμη, διὰ νὰ κοιμηθῶν ἔπειτα, ἴσως μὲ τεμάχιον ξηροῦ ἄρτου, κοίρασμα, χωρὶς νὰ δύναται νὰ αἰσθανθῶν καὶ αὐτὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς παιδικῆς ζωῆς, τὴν ὅποιαν αἰσθάνονται τὰ προνομοιοῦχα πλάσματα εὐπύρων οἰκογενειῶν.

Διὰ νὰ ἐλαττωθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνηλίκων ἀπὸ τὰ ἐργοστάσια, χρειάζεται νὰ πραγματοποιηθῇ ὅλο ἐκεῖνο τὸ σύστημα τῶν ἰδρυμάτων τῆς Κοινωνικῆς προνοίας, τὸ ὅποιον εἰς ἄλλα Κράτη περιβάλλει τὸν ἐργάτην ἅμα τῇ γεννήσει του καὶ καθ' ὅλην τὴν ζωὴν του. Οἰαδήποτε ἄλλα μέτρα μηχανικὰ διὰ τὸν ἀποκλεισμόν τῶν ἀνηλίκων ἀπὸ τὴν ἐργασίαν, δὲν προστατεύουν ἐφαρμοζόμενα, εἰμὴ ἐλάχιστον ἀριθμὸν ἐκ τούτων καὶ συγκεκριμένως, μόνον ἐκεῖνα ποῦ γίνονται ἀντικείμενα ἐκμεταλλεύσεως ὑπὸ τῶν ἰδίων τῶν γονέων, εἴτε ἐξ ἀμαθείας εἴτε ἐξ ἀπληστίας.

Προκειμένου δὲως περὶ τῆς παρούσης ἐρεῦνης, αἱ ἐκμεταλλεύσεις εἶνε ἐλάχιστοι καὶ ἐπομένως ἡ ἐφαρμογὴ τῆς παρούσης διατάξεως ὑπὸ παραμοίαις συνθηκάς, εἶνε ἐπιβλαβὴς εἰς τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα σκοπεῖ νὰ προστατεύσῃ.

Ἐνταῦθα ὀφείλω νὰ ἐξάρω τὴν μέριμναν τῆς ἐταιρείας κυριοποιίας ὁ «Κρόνος» διὰ τὸ ἐργαζόμενον προσωπικόν τῆς.

Ἐκτός τοῦ συσσιτίου τὸ ὅποιον ἔχει ἰδρύσει καὶ ἐξασφαλίζει τοῦλάχιστον μίαν φοράν τὴν ἡμέραν ὀλίγην λιτὴν ἀλλὰ καθαρὰν τροφήν εἰς τὸ προσωπικόν τῆς ἀντὶ μικροῦ ἀντιτίμου, ἔχει ἰδρύσει καὶ σχολεῖον εἰς ἰδιαίτερον διαμέρισμα τοῦ ἐργοστασίου διασκευασθὲν καταλλήλως, καὶ πληρῶναι ἐξ ἰδίων διδασκάλισαν ἧτις δίδει ὀλίγα στοιχεῖα ἐκπαιδεύσεως ἐπὶ 1—1 1)2 ὥραν μετὰ τὴν διακοπὴν τῆς ἐργασίας εἰς τὰ ἀνήλικα καὶ εἰς πολλὰς ἀνηλικίας ἐργατίας.

Τὴν ἀνωτέρω Ἐταιρείαν, ὡς μὲ δεβεβαίωσε, θέλει μιμηθῆ καὶ ἕτερος ἐργοδότης ἀπὸ τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον.

Βεβαίως οἱ ἀνωτέρω ἐργαζόμενοι εἶνε ἀξιοὶ συγχαρητηρίων ἢ ἄλλὰ χρειάζεται συνδυασμένη ἐνέργεια καὶ τοῦ Κράτους διὰ νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἡ κοινωνικὴ αὐτὴ δυστυχία.

Εἰς τ' ἀνωτέρω ἐπαγγέλματα δὲν εἶνε δυνατόν νὰ γίνῃ διάκρισις μεταξὺ τεχνιτριῶν καὶ μαθητευομένων, καθόσον ἡ ἐργασία εἶνε ἐξαιρετικῶς κατανεμημένη, ὥστε ἡ ἐργάτρια μόλις εἰσέλθῃ εἰς τὸ ἐργοστάσιον νὰ ἀποδίδει εὐθὺς ἐργασίαν καὶ διὰ τοῦτο νὰ ἀμείβεται εὐθὺς ἀμέσως.

Κατατάσσω όμως αυτές εις δύο κατηγορίας λαβούσα
6π' όψιν την ηλικία και τὸ ἡμερομίσθιον.

Εἰς τὰ κυτία σιγαρέττων ἐργάζονται συνήθως κατ'
ἀποκοπὴν πληρωνόμεναι μὲ τὴν χιλιάδα πρὸς 7 καὶ 8
δραχμὰς. Ἡ παραγωγὴ των κυμαίνεται ἀπὸ 4—5 χι-
λιάδας, συνεπὼς λαμβάνουν ἡμερομίσθιον 28—40 δρχ.
Αἱ ἡμερομίσθιοι ἐργάτριαι κυτίων πληρώνονται ἢ α'
κατηγορίᾳ 19—30 δραχμὰς καὶ ἢ β' κατηγορ. 8—15
δραχμὰς.

Εἰς τὰ ἐργοστάσια φακέλλων καὶ καταστίχων τὸ

ἡμερομίσθιον τῶν γυναικῶν εἶνε ἢ α' κατηγορ. ἀπὸ 25
—40 καὶ ἢ β' 12—15 δραχ. Καὶ τελευταῖον εἰς τὰ
Χαρτοσακκουλοποιεῖα τὸ ἡμερομίσθιον κυμαίνεται ἀπὸ
15—30 δραχ.

Εἰς τὰ ἐργοστάσια φακέλλων καὶ καταστίχων. ὡς
διεπίστωσα κατὰ τὴν παροῦσαν ἔρευναν, ἐργάτριαι ἐρ-
γαζόμεναι ἐπὶ 10,15 καὶ 20 ἔτη λαμβάνουν ἡμερομί-
σθιον μόνον 25—35 τὸ πολὺ δραχμὰς.»

ANNA ΜΑΚΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ἐπόπτρια Ἐργασίας